

Kendelse af 20. april 2023 i faglig voldgift 2023-96:

Fagligt Fælles Forbund (3F)

(konsulent Michael Severinsen)

mod

Dansk Industri DIO III

for

VZ Snedker ApS (CVR-nr. 40290303), nu under konkurs

(advokatfuldmægtig Josefine Høj)

1. Uoverensstemmelsen

Sagen angår arbejde udført på byggepladser i Danmark af litauiske tømrere ansat i litauiske firmaer, som har indgået aftale med den indklagede virksomhed, VZ Snedker ApS, om udførelse arbejde på nærmere angivne byggeprojekter. Hovedspørgsmålene er, om de litauiske tømrere af de litauiske firmaer er blevet underbetalt i forhold til Bygningsoverenskomsten, og om den indklagede virksomhed, VZ Snedker, herved har opnået en besparelse, som 3F ud fra et synspunkt om omgåelse af overenskomsten kan afkræve VZ Snedker.

2. Påstande

Klager har nedlagt påstand om, at den indklagede virksomhed, VZ Snedker ApS, til 3F skal betale 2.388.535,96 kr., subsidiært et mindre beløb, alt med procesrente fra den 27. februar 2023 (dato for indgivelse af klageskrift).

Indklagede har påstået frifindelse, subsidiært betaling af et mindre beløb end påstået af klager.

3. Sagens behandling ved faglig voldgift

Sagen er den 3. april 2023 forhandlet for en faglig voldgiftsret med undertegnede, fhv. højesteretspræsident Børge Dahl, som formand og opmand og følgende partsudpegede medlemmer: forhandlingssekretær Johnny Frimann Storm, 3F, og personalejuridisk chef, advokat Tina Lind-Larsen, DI.

Under forhandlingen var klager repræsenteret af konsulent Michael Severinsen og indklagede af advokatfuldmægtig Josefine Høj.

Der blev afgivet forklaring af faglig medarbejder A, 3F-afdeling Roskilde.

Da der efter procedure og votering ikke blandt de partsudpegede medlemmer var flertal for en afgørelse, træffes denne af opmanden. Parterne er enige om, at det kan ske med en begrundelse for resultatet uden fuldstændig sagsfremstilling og gengivelse af den afgivne forklaring og parternes procedurer, jf. arbejdsretslovens § 28, stk. 5.

4. Sagen kort fortalt

Sagen angår to byggerier, det ene på pladsen Stevnvej 3-9 i Køge, det andet på pladsen Skovbo Allé i Greve. Efter bevisførelsen lægges følgende til grund:

På pladsen i Køge var Interplan A/S totalentreprenør på et projekt, Vallø Strand, omfattende opførelse af 19 lejligheder fordelt på 5 blokke. Om tømrerarbejdet på projektet indgik Interplan i april 2020 en underentreprisekontrakt med Tømrerfirmaet Norman og Stoffregen ApS, som ligeledes i april 2020 indgik en underentreprisekontrakt med VZ Snedker, som den 10. juni 2020 indgik en underentreprisekontrakt med det litauiske selskab MB Eurohome LT, med det litauiske registreringsnummer 305568732, og senere, den 8. januar 2021, en underentreprisekontrakt med det litauiske selskab UAB Trenita, med det litauiske registreringsnummer 304997935.

Kontrakten mellem Tømrerfirmaet Norman og Stoffregen og VZ Snedker ”vedrører komplet Tømrer entreprise på projektet Vallø Strand” på baggrund af udleveret materiale, bl.a. arbejdsbeskrivelser og tegningsmateriale. Ifølge kontrakten omfattede arbejdet vinduesfåse, facadeopbygning, vindues- og dørmontage, opsætning af aluprofiler, murkroner, tagterrasser, gipsvægge, ovenlys, akustikbeklædning, gulvarbejder og snedkerarbejder. For arbejdet var der aftalt en entreprisenummer. Tømrerfirmaet Norman og Stoffregen skulle efter kontrakten levere stilladser, specialværktøj og skurvogn, alle materialer, herunder al nødvendig befæstelse (søm, skruer, fuge, lim mv.) og alle forbrugsmaterialer (skæreskiver, bor mv.), samt container til materiel og værktøj. Tidsplan var ifølge kontrakten udarbejdet af Tømrerfirmaet Norman og Stoffregen og gennemgået med VZ Snedker. Der skulle ske løbende betaling i henhold til

månedlige stadeopgørelser. Ingen af parterne skulle stille sikkerhed. Forsinkelse var sanktioneret med dagbod.

Kontrakten af 10. juni 2020 mellem VZ Snedker og MB Eurohome LT er på 13 tætskrevne sider med to spalter, den ene med en version på litauisk, den anden med en version på engelsk, begge underskrevne af parterne. Kontrakten angiver som "Object of the Contract" arbejde vedrørende "the construction of the houses 'Vallø Strand park'", idet "The annex A to the contract specifies the scope of the construction work". "The price of the Object of the Contract" var aftalt til 850.000 kr. Ifølge Annex A var "Work Scope":

- Placing the parolonic tapes ... around the windows and doors. Price 25000 DKK,
- Window and door sealing with silicone. Price 35000 DKK,
- Placing of insulation wool. Price 250000 DKK,
- Installation of facades profiles. Price 370000 DKK,
- Cembrit plates mounting. Price 170000 DKK.

Ifølge kontrakten skulle MB Eurohome LT "start works after signing the Contract and not later than until 30 October 2020 the Contractor shall have fully completed the Works under the Contract". Der kunne efter kontrakten løbende ske betaling i henhold til "Interim Works Completion Certificates" og endelig betaling efter "the signing of the Parties of the Final Works Completion Certificate". Forsinkelse var sanktioneret med dagbod.

3F har med Interplan indgået en tiltrædelsesoverenskomst Dansk Håndværk. Tømrerfirmaet Norman og Stoffregen er medlem af DIO III og derfor bundet af Bygningsoverenskomsten mellem DIO III og 3F. VZ Snedker har ligeledes som medlem af DIO III fra den 7. januar 2020 været bundet af Bygningsoverenskomsten. VZ Snedker er den 2. marts 2023 taget under konkursbehandling, og kurator har oplyst, at boet ikke ønsker at indtræde i sagen.

A fra 3F-afdeling Roskilde besøgte pladsen på Stevnvej i Køge den 28. september 2020. Hun traf syv tømrere fra den litauiske virksomhed Eurohome. Der blev herefter afholdt et 48-timersmøde den 13. oktober 2020 med deltagelse af 3F ved bl.a. A, Interplan, Tømrerfirmaet Norman og Stoffregen, VZ Snedker og Eurohome. Tømrerfirmaet Norman og Stoffregen var repræsenteret af B og C, VZ Snedker af firmaets indehaver og direktør D og Eurohome af firmaets direktør E. Af referat af mødet underskrevet af samtlige deltagere fremgår bl.a., at Eurohome havde fem mand på pladsen, som udførte arbejde under Bygningsoverenskomsten, at "Tømrerfirmaet Norman og Stoffregen har ingen egne ansatte på pladsen", og at VZ Snedker

”har og har haft egne ansatte på pladsen, arbejdet er ikke udført som fællesarbejde”. Eurohome, som var uden overenskomst, underskrev på mødet en tiltrædelsesoverenskomst ”med virkning fra den 15. juni 2020, og virksomheden afregner fra denne dato overenskomstmæssig løn”.

Efter mødet fremsendte Eurohome til 3F oversigter for månederne juni-september 2020, som viser hvilke medarbejdere der arbejdede på pladsen i de enkelte måneder hvilke dage og hvor mange timer. Det fremgår heraf, at der stort set er arbejdet mandag-fredag 8 timer pr. dag. I juni måned var der to medarbejdere, begge arbejdede 12 dage/95 timer. I juli var der seks medarbejdere, som arbejdede henholdsvis 17, 22, 22, 14, 12 og 4 dage med følgende samlede timetal: 136, 176, 176, 112, 96 og 32. I august var der fem medarbejdere i henholdsvis 11, 15, 21, 21 og 21 dage med følgende samlede timetal: 88, 119, 167, 167 og 167. I september var der ligeledes fem medarbejdere, fire i 22 dage og en i 18 dage, med følgende samlede timetal: 176 (hver af de fire) og 144.

Eurohome fremsendte endvidere lønsedler og kvitteringer for bankoverførsler. Af beløbet på lønsedlerne sammenholdt med timetallene fremgår, at medarbejderne er aflønnet i EURO med en timeløn svarende til ca. 45 kr. Der fremgår intet om feriegodtgørelse, søgnehelligdags- og feriefridagsbetaling eller pensionsbidrag. Der er foretaget fradrag vedrørende ”Sodra” mv. Det samlede nettobeløb ifølge lønsedlerne er opgjort til EUR 9.518,31. Det samlede overførte beløb ifølge bankudskrifterne er opgjort til EUR 18.721. Differencen på EUR 9.202,69 svarende til ca. 69.000 kr. er af klager anset for udstationeringstillæg udbetalt som skattefri diæter. Indklagede har ikke haft bemærkninger hertil eller i øvrigt til opgørelsen af, hvad der er betalt til medarbejderne.

Der blev vedrørende Eurohomes aflønning af medarbejderne afholdt et opfølgende 48-timers møde den 2. december 2020 med deltagelse af 3F ved bl.a. A og Eurohome ved E. Det hedder i referatet, at virksomheden ”anerkender ikke at have fulgt overenskomstens bestemmelser og retter op på den manglende betaling til den enkelte medarbejder”.

Kort tid efter mødet kontaktede Eurohome 3F ved A og meddelte, at virksomheden med den pris, de havde fået, ikke kunne efterkomme overenskomstens bestemmelser og derfor måtte ophøre med at arbejde i Danmark.

I klagers betalingspåstand over for VZ Snedker indgår et beløb på 1.079.695,75 kr., som hævdes at være besparelse ved Eurohomes underbetaling i forhold til Bygningsoverenskomsten af de pågældende medarbejdere.

Med henblik på færdiggørelse af det arbejde, som var omfattet af entrepriseaftalen mellem VZ Snedker og Eurohome, indgik VZ Snedker den 8. januar 2021 en ligelydende entrepriseaftale med det litauiske firma UAB Trenita med det litauiske registreringsnummer 304997935, dog med en kontraktsum på 530.000 kr. – i bilag A fordelt således: Placing the parolonic tapes 40.000 kr., Window and door sealing with silicone 60.000 kr., Placing of insulation wool 50.000 kr., Installation of facades profiles 260.000 kr., Cembrit plates mounting 120.000 kr.

Trenita udstationerede herefter litauiske medarbejdere til at udføre tømrerarbejdet på pladsen Stevnsvej i Køge i perioden 8. januar-11. maj 2021. Virksomheden meldte sig den 26. marts 2021 ind i DIO III og var således fra den dag forpligtet af Bygningsoverenskomsten.

Ved kendelse af 23. februar 2022 i faglig voldgift 2021-1166 mellem 3F og DIO III for Trenita er det fastslået, at Trenita i perioden fra indmeldelse i DIO III til arbejdets færdiggørelse på pladsen ved underbetaling i forhold til, hvad der efter Bygningsoverenskomsten mindst skulle have været betalt, havde opnået en besparelse på 82.000 kr., som Trenita ifølge kendelsen skulle betale til 3F inden 14 dage.

I klagers betalingspåstand i denne sag over for VZ Snedker indgår disse 82.000 kr. som hævdet besparelse for VZ Snedker.

I klagers betalingspåstand over for VZ Snedker indgår endvidere et beløb på 101.840,20 kr., som ifølge klager er besparelse ved Trenitas underbetaling af de udsendte medarbejdere i perioden fra den 8. januar 2021 til den 26. marts 2021 opgjort ud fra principperne i den faglige voldgiftskendelse af 23. februar 2022.

I klagers betalingspåstand indgår endelig et beløb på 1.125.000 kr. Dette beløb udspringer af arbejde på en byggeplads i Greve: Tværhøjgaard, Skovbo Alle, Greve. Der er tale om et projekt med HHM A/S som totalentreprenør og følgende underentreprenørkæde: Norman og Stoffregen ApS, VZ Snedker ApS og UAB Trenita. Ved kendelse af 29. december 2022 i faglig voldgift 2022-1108 mellem 3F og DIO III for UAB Trenita er det fastslået, at Trenita ved

underbetaling af udsendte litauiske medarbejdere til arbejde på pladsen i forhold til, hvad der efter overenskomsten mindst skulle have været betalt, havde opnået en besparelse på 1.125.000 kr., som Trenita ifølge kendelsen skulle betale til 3F inden 14 dage. Det er i kendelsen lagt til grund, at Trenita arbejdede på pladsen på projektets etape 3 i perioden 1. september - 14. december 2021 og på projektets etape 4 i uge 2 - 35 afbrudt af sommerferie i uge 29 - 33 2022.

Om forholdene i og mellem Tømrerfirmaet Norman og Stoffregen, VZ Snedker og Trenita foreligger der forskellige oplysninger:

Af en udskrift fra Erhvervsstyrelsen fremgår, at VZ Snedker ApS i perioden oktober 2019 - december 2022 har haft 2 ansatte i 27 måneder, 3 ansatte i 11 måneder (oktober 2020, september 2021 - april 2022, juni - juli 2022) og 4 ansatte i 1 måned (maj 2022).

Vedrørende arbejdet på pladsen i Køge blev der den 16. marts 2021 afholdt et 48-timers møde. I mødet deltog for VZ Snedker selskabets ejer og direktør D, og for Trenita F. Af referatet fremgår, at VZ Snedker fremviste en underentreprisekontrakt med Trenita og oplyste, at VZ Snedker udførte arbejde indvendigt, men ”ikke har folk på pladsen og kun lave det selv”. Trenita oplyste, ”at de har alle folk ansat hos dem”. Det fremgår endvidere, at VZ Snedker oplyste, ”at de opfordrer til indgåelse af overenskomst for Trenita”.

Vedrørende arbejdet på pladsen i Greve blev der den 8. november 2021 afholdt et organisationsmøde mellem DIO III og 3F med deltagelse af VZ Snedker ved selskabets ejer og direktør D. Af referatet fremgår, at D på mødet oplyste, at VZ Snedker i egen entreprise havde udført arbejde på pladsen med 2 egne ansatte og i øvrigt entreret med Trenita, som havde udført samme arbejde med 3 ansatte, og at de to virksomheder fortrinsvis havde udført arbejdet hver for sig.

Som nævnt blev Trenita ved kendelse af 23. februar 2022 i faglig voldgift 2021-1166 mellem 3F og DIO III for Trenita tilpligtet at betale 82.000 kr. til 3F. Under tvangsfuldbyrdelse heraf blev der ved kendelse af 29. august 2022 foretaget udlæg af Retten i Roskildes fogedret. Fogedrettens kendelse er stadfæstet af Østre Landsret ved kendelse af 1. november 2022.

Det fremgår af fogedrettens retsbog, at D, ejer af og direktør i VZ Snedker ApS, i fogedretten i Roskilde den 7. februar 2023 har forklaret, at han er eneste ansatte håndværker i VZ Snedker.

Det er kun ham, der modtager opgaver fra Norman og Stoffregen, som plejer at betale, når arbejdet er udført, men forudbetaling kan forekomme. Han har ingen familiemæssige relationer til Tømrerfirmaet Norman og Stoffregen, som VZ Snedker arbejder for som underentreprenør på flere projekter. Norman og Stoffregen plejer at sætte stilladser op, de lejer også de biler, håndværkerne bruger, og videreudlejer dem til VZ Snedker. Når VZ Snedker har brug for bistand på større projekter, han ikke selv kan løse, hyrer han oftest Trenita. Trenita er underentreprenør til hans virksomhed. Han bestiller dem til at udføre bestemte opgaver, typisk tagarbejde eller isoleringsopgaver, og afregner efter antallet af udførte arbejdsdage. Han har endvidere forklaret, at Trenitas direktør er hans mor, og at hans kæreste, G, er ansat i VZ Snedker som bogholder, og at han ikke ved, om kæresten har deltaget i møder med 3F vedrørende 3F's sag mod Trenita. Af referat af 48-timers opfølgingsmøde vedrørende Trenita den 2. september 2021 fremgår, at Trenita var repræsenteret af G.

3F har fremlagt et udateret indlæg afgivet af Trenita til Østre Landsret i forbindelse med landsrettens behandling af udlægget i tvangsfuldbyrdelsessagen mod Trenita. Det fremgår heraf, at 3F "har konstateret at Trenita indgår fast som underentreprenør til selskaber VZ Snedker ApS og Norman og Stoffregen ApS" og i den forbindelse har fremlagt en entreprisekontrakt. Trenita bestrider dette og anfører bl.a., at det var "kun en gangs kontrakt", og at "pga i den samme byggeplads var også en medarbejder fra VZ Snedker det var noget gang svært hvilken præcis arbejdsopgave var Trenitas og hvilken VZ Snedkers", at der "derfor var betalt og skat og am bidrag for aflevering af arbejdskraft", "men det var kun et par måneder". Det fremgår ikke af det fremlagte, hvilken plads og arbejde der sigtes til.

I en e-mail af 14. marts 2023 fra D, VZ Snedker, til H, 3F, omtales "en intern undersøgelse af, hvorfor min virksomhed gik med underskud i løbet af det sidste år", og det hedder herom, at "jeg har fået information fra Uab Trenita at Tømrerfirmaet Norman og Stoffregen direkte gav dem instruktion om hvornår, hvor meget og hvor de skal ophøre med opgaver. Og den værste er at de har spurgt Trenitas medarbejdere at lave ekstra opgaver som var ikke inkluderet i aftalen. Og de informeret ikke om det hverken mig eller uab Trenita. Derfor produktiviteten faldt, og ingen modtog ekstra penge for det. Uab Trenita sagt at de kan sende til jer beviser såsom tekstbeskeder eller e-mails hvis I har brug for det."

J, Trenita, som har afløst K som direktør for Trenita, har i forlængelse heraf den 21. marts 2023 til H, videresendt e-mails fra B til en medarbejder i Trenita, F. Det drejer sig om e-mails fra

den 16. december 2022, 8. januar 2023 og 16. januar 2023. Den fra den 16. december 2022 vedrører pladsen i Greve og var vedhæftet en mangelsliste – beskeden var, at ”Monday guys have to go to Greve and fix”. De to andre vedrører andre pladser (”You don’t need to send guys to sankt Clara in roskilde”, ”Guys from mirabellevej have to split like this. 2 guys for Kirkebjerg Alle building wall and fix roof, 2 guys for olsbæk strandvej fix sealing”).

I en e-mail af 22. marts 2023 har J til H, 3F, skrevet bl.a.:

”Unfortunately, but yes, Norman & Stoffregen ApS was in control sometimes. Not maybe in all situations but in some. Because the work in Denmark was organized by Trenita and Trenitas construction managers workers who were responsible to look and take care of work in Denmark, for example F or L.

With VZ Snedker ApS we have just a subcontract agreement and worked according to this.

But didn’t expect that there was another company like Norman & Stoffregen ApS which over time gained the trust of the employees and began to use them visibly. My workers noticed that Norman & Stoffregen ApS supplies materials or general subcontractor. And that Norman & Stoffregen can check if everything is fine because Norman & Stoffregen had contract with VZ Snedker. But time over time, profitability began to decrease, even though there was more work to do. ...”

5. Parternes hovedsynspunkter

5.1. Klager har navnlig anført, at en virksomhed, som er forpligtet af Bygningsoverenskomsten, ikke skal kunne omgå overenskomsten ved at aftale underentreprise. Klager har påberåbt sig Bygningsoverenskomstens § 5 om omgåelse af overenskomsten og anført, at den ikke er begrænset til at angå enkeltmandsvirksomheder, og har herved henvist til § 4, stk. 3, hvorefter to eller flere virksomheder kun kan samarbejde på et stykke arbejde, ”hvis der foreligger et reelt forretningsforhold”. Aftalen mellem Tømrefirmaet Norman og Stoffregen og VZ Snedker indebærer, at Tømrefirmaet Norman og Stoffregen stiller maskinel, mandskabsvogn, container, stillads, redskaber og udstyr til rådighed og leverer alle materialer, der er ingen garantistillelse eller tidsplan, afregning sker for faktisk udført arbejde. Aftalen har karakter af mandskabsleje og er et forsøg på at flytte ansvar ned i aftalerækken. VZ Snedker har ikke reelt med Eurohome indgået en aftale om underentreprise, i realiteten er der tale om køb af arbejdskraft for 850.000 kr. Det arbejde, som

Eurohome skulle udføre, var ikke afgrænset, men omfattede alt, hvad VZ Snedker havde påtaget sig over for Tømrerfirmaet Norman og Stoffregen, og foregik under ledelse af VZ Snedker. Der var ikke tale om specialarbejde, men arbejde som VZ Snedker selv udførte. Der forelå ikke et reelt forretningsforhold mellem VZ Snedker og Eurohome. VZ Snedker har ved at benytte en uorganiseret virksomhed i et ikke reelt forretningsforhold til at levere mandskab gjort sig skyldig i omgåelse af overenskomsten. Den kædemæssige organisering af tømrerarbejdet må anses for bevidst tilrettelagt med henblik på social dumping ved brug af udenlandsk arbejdskraft i uorganiseret virksomhed. Ledelsesretten har ligget øverst i kæden hos Tømrerfirmaet Norman og Stoffregen. Der er i Eurohome sket underbetaling med 1.079.695,75 kr., og VZ Snedker har i forhold til Eurohome opnået en besparelse på dette beløb. Efter det særlige forhold mellem VZ Snedker og Trenita, som aldrig har haft i sinde at opfylde sine overenskomstmæssige forpligtelser, er det særlig klart, at VZ Snedker med sin indgående viden om Trenitas forhold havde til hensigt at omgå overenskomsten, og at arbejdet i den relation ikke lever op til forudsætningerne om reelle entrepriseforhold, hvilket understøttes af, at VZ Snedker har betalt arbejdsudlejeskat. VZ Snedker med kendskab til løbende overenskomstbrud fortsat samarbejdet med ejerens mors virksomhed. VZ Snedker har systematisk omgået overenskomsten ved at benytte uorganiserede udenlandske virksomheder, uden at der foreligger reelle entrepriseforhold. VZ Snedker har gjort sig skyldig i og har medvirket til social dumping.

5.2. Indklagede har navnlig anført, at VZ Snedkers aftaler med Eurohome og Trenita er reelle underentreprisekontrakter, der foreligger ikke omgåelse. I de to afgjorte faglige voldgiftssager vedrørende Trenita mellem 3F og DIO III for Trenita er det forudsat, at medarbejderne, hvis aflønning også den nu foreliggende sag angår, var reelt ansatte i og arbejdede for Trenita. Den særlige bestemmelse om omgåelse i Bygningsoverenskomstens § 5 angår såkaldte ”arme og ben virksomheder”, og hverken Eurohome eller Trenita er enkeltmandsvirksomheder. VZ Snedker skal som forpligtet af Bygningsoverenskomsten ved ansættelse af medarbejdere til udførelse af arbejde omfattet af denne efterleve overenskomsten, men det står virksomheden frit for i stedet at lade arbejdet udføre af en anden, selvstændig virksomhed, og det er det, som VZ Snedker har gjort i overensstemmelse med de underentrepriseaftaler, VZ Snedker indgik med henholdsvis Eurohome og Trenita. Arbejdet omfattet af underentrepriseaftalerne med Eurohome og Trenita er klart afgrænset og udgør kun en mindre del af det arbejde, som VZ Snedker havde indgået entreprisefortale med Tømrerfirmaet Norman og Stoffregen om. Der var i kontrakterne aftalt en fast pris for det aftalte arbejde, hvis betaling var afhængig af det aftalte

arbejdes udførelse og aflevering. Der foreligger ikke omgåelse, blot fordi en underentreprenør påtager sig en afgrænset opgave af ikke-specialiseret art i forhold til opdragsgivers virksomhedsområde. Afgørende er, om underentreprisekontrakten er i overensstemmelse med realiteterne. Det er i arbejdsretlig praksis fastslået, at bevisbyrden for omgåelse af overenskomsten, bevisbyrden for, at underentreprisekontrakten ikke er udtryk for en realitet, påhviler klager, og denne bevisbyrde er ikke løftet. Der er intet i vejen for, at det indgår i en aftale om underentreprise, at entreprenøren stiller maskinel, værktøj og materialer til rådighed for underentreprenøren. Det er efter arbejdsretlig praksis af væsentlig betydning, at underentreprenøren har og udøver ledelsesretten i forhold til medarbejderne. Klager har ikke godtgjort, at ledelsesretten i forhold til medarbejderne udsendt af Eurohome og Trenita blev udøvet af VZ Snedker. Helt bortset fra, om der foreligger omgåelse, bestrides det opgjorte krav i sin helhed. Resultatet i de to tidligere faglige voldgiftssager mod Trenita kan ikke bruges som grundlag for at fastsætte en besparelse i den nu foreliggende sag, idet der er tale om forskellige sager, og klager har ikke dokumenteret, hvorledes besparelsen i de tidligere sager skal kunne danne grundlag for beregning af besparelse i den foreliggende sag. Klager har heller ikke dokumenteret, hvorledes en besparelse for Eurohome kan danne grundlag for beregning af besparelse i den foreliggende sag. Hertil kommer, at der ikke er grundlag for at antage, at Eurohomes medarbejdere var udstationeret eller ikke fik løn efter overenskomsten.

6. Opmandens begrundelse og resultat

6.1. Når en virksomhed er omfattet af en kollektiv overenskomst, skal virksomheden følge overenskomsten, når den har ansatte, som udfører arbejde omfattet af overenskomsten. Det står imidlertid virksomheden frit for, om den vil ansætte medarbejdere til at udføre arbejde omfattet af overenskomsten eller lade arbejdet udføre af en anden selvstændig virksomhed. Der foreligger bl.a. omgåelse af en kollektiv overenskomst, når en virksomhed søger at dække over, hvad der reelt må anses for et ansættelsesforhold, ved indgåelse af en aftale, der fremstår som en underentrepriseaftale.

Bygningsoverenskomsten indeholder i § 5 en bestemmelse om omgåelse af overenskomsten. Det hedder i stk. 1:

”Der er mellem parterne enighed om, at det kan betragtes som en omgåelse af overenskomsten, hvis selvstændige erhvervsvirksomheder udfører et bestemt

angivet arbejde i et lønmodtagerlignende ansættelsesforhold såkaldte ”arme og ben virksomheder.”

Med udtrykket ”arme-og-ben-virksomhed” sigtes i almindelighed til ”en person, der hyres som selvstændig, men som reelt er ansat som lønmodtager”, jf. ”Arbejde i Danmark – en guide til det danske arbejdsmarked”, udgivet af Beskæftigelsesministeriet (udateret). Med udtrykket sigtes således i almindelighed til en enkeltmandsvirksomhed. Der foreligger ikke oplysninger, som giver grundlag for en anden forståelse af udtrykket i Bygningsoverenskomstens § 5, stk. 1.

Denne form for omgåelse har givet anledning til adskillige sager på byggeriets område. Det kan være i den form, at medarbejdere i et sædvanligt ansættelsesforhold overgår til hver sin underentreprisekontrakt, jf. kendelse af 2. maj 2013 i faglig voldgift 2013.0036 mellem 3F og Dansk Byggeri (nu DIO III) for Ptampa om polske bygningsarbejdere, som reelt var fortsat med at arbejde for virksomheden på samme måde som ansatte medarbejdere, og hvis underentreprisekontrakter med hver af dem ikke på sædvanlig vis beskrev arbejdets omfang nærmere. Det kan også være i den form, at en virksomhed indgår en aftale benævnt underentreprisefortale med en enkeltmandsvirksomhed om udførelse af et arbejde, men hvor realiteten er, at den pågældende under virksomhedens ledelse udfører arbejde helt som dens ansatte, jf. kendelse af 11. november 2013 i faglig voldgift 2013.0151 mellem 3F og Dansk Byggeri for LH Hockerup A/S om et tysk enkeltmandsfirmas udførelse af arbejde som led i virksomhedens nedrivnings- og bygningssaneringsentreprise og kendelse af 12. juli 2013 i faglig voldgift 2013.0058 mellem 3F og Dansk Byggeri for Værum Byg & Montage ApS om underentreprisefortaler med to polske enkeltmands-tømrerfirmaer om udførelse af dele af virksomhedens tømrerentreprise på en byggeplads, men hvor de i realiteten fandtes at have udført arbejderne på byggepladsen i lønmodtagerlignende ansættelsesforhold. I disse sager har bedømmelsen altså været, at virksomhedens underentreprisefortaler med de udenlandske enmandsfirmaer ikke var reelle, og at virksomheden skulle anses som de pågældendes arbejdsgiver med pligt til aflønning efter den kollektive overenskomst for arbejdet.

Overenskomstens § 5, stk. 1, er ikke udtømmende. I overensstemmelse med arbejdsretlig praksis kan omgåelse forekomme på flere måder. Omgåelse kan således også forekomme på den måde, at en virksomhed indgår en underentreprisefortale med en anden virksomhed, men hvor realiteten er, at sidstnævnte virksomhed blot skal indleje arbejdskraft, jf. kendelse af 3.

december 2019 i faglig voldgift 2019.0100 mellem 3F og Dansk Byggeri for Sjællands Håndværkerservice ApS, hvor en underentreprisekontrakt om opstilling af gasbeton i realiteten fandtes at være en aftale om indleje af arbejdskraft til udførelse af arbejdet under entreprenørens ledelse indgået med en virksomhed, som reelt måtte anses for et vikarbureau, der havde udsendt lettiske murerarbejdsmænd til udførelse af arbejdet. I en sådan sag er spørgsmålet således ikke, om der foreligger et ansættelsesforhold – det gør der mellem de udsendte medarbejdere og den udsendende virksomhed, vikarbureauet. Spørgsmålet er, om entreprenøren som modtager af den indlejede arbejdskraft i medfør af overenskomstens regler om vikarer hæfter for det tab, som de pågældende har lidt ved, at overenskomsten ikke er efterlevet i deres ansættelsesforhold.

Omgåelse kan endvidere bl.a. forekomme ved, at en virksomhed, som er bundet af en kollektiv overenskomst, foretager en omlægning af sin ejer- eller selskabsstruktur med overdragelse af en opgave til en selvstændig virksomhed, en overdragelse, som imidlertid alene er sket med det formål at undgå at skulle lønne efter den gældende overenskomst, jf. herved Arbejdsrettens dom af 17. juni 1992 i sag 91.196 (AT 1992/55). Der kan også være en sådan identitet mellem flere selvstændige virksomheder, at omlægning af aktiviteter mellem dem anses for omgåelse med den konsekvens, at den enes kollektive overenskomstforpligtelser udstrækkes til at gælde for den anden, jf. Jens Kristiansen: Kollektiv arbejdsret (4. udgave 2021) s. 205 ff.

6.2. Hovedspørgsmålet under sagen er, om der foreligger omgåelse af Bygningsoverenskomsten ved de aftaler, som VZ Snedker ApS har indgået med de litauiske virksomheder MB Eurohome LT og UAB Trenita vedrørende arbejder på pladserne i Køge og Greve.

Sagen angår ikke arbejde på andre pladser. Sagen angår heller ikke andre virksomheder i entreprisekæden, selv om klager som overordnet synspunkt har anført, at Tømmerfirmaet Norman og Stoffregen systematisk benytter VZ Snedker til som ikke-reel underentreprenør at entrere med et udenlandsk firma, som ikke er bundet af overenskomsten eller systematisk tilsidesætter overenskomsten, til en pris, som er så lav, at overenskomstmæssig aflønning er udelukket, og at udførelsen af arbejdet reelt ledes af Tømmerfirmaet Norman og Stoffregen, som også reelt er den virksomhed, som tjener på underbetalingen af de udenlandske medarbejdere i forhold til mindstebetalingen efter overenskomsten.

Afgørende for en stillingtagen i sagen til, om der foreligger omgåelse, er, om der har foreligget reelle underentrepriseforhold mellem VZ Snedker og de litauiske virksomheder. Ifølge Bygningsoverenskomstens § 4, stk. 3, kan to eller flere virksomheder kun samarbejde på et stykke arbejde, ”hvis der foreligger et reelt forretningsforhold”. Omvendt er det i § 5, stk. 2, angivet, at det ikke betragtes som omgåelse af overenskomsten, ”når to eller flere virksomheder i et reelt forretningsforhold indgår aftale om et bestemt angivet arbejde”, eller ”hvor en underentreprenør ... antager medarbejdere til at udføre arbejdet”.

Det beror på en konkret bedømmelse, om der foreligger omgåelse. I Bygningsoverenskomstens § 5, stk. 4, er opregnet nogle elementer af betydning for denne bedømmelse. Af væsentlig betydning er det, om der er indgået aftale om udførelse af et bestemt stykke arbejde for en på forhånd fastsat pris, jf. herved faglig voldgiftskendelse af 18. november 2013 i sag FV2013.0157 mellem 3F og Dansk Byggeri (nu DIO III) for Tækkefirmaet Segall ApS. Af væsentlig betydning er det også, hvem der har ledelsesretten, jf. herved Arbejdsrettens dom af 18. december 2015 i sag AR2014.0596, hvor spørgsmålet var, om der forelå et underentrepriseforhold eller arbejde udført af indlejede vikarer, og hvor Arbejdsretten udtalte, at underentreprenøren alene havde ledelsesretten over de 10 personer, der udførte arbejdet, og at klager ikke havde løftet bevisbyrden for, at entrepriseforholdet ikke var reelt.

6.3. Ligesom i FV2013.0157 er aftalen mellem VZ Snedker og Eurohome efter sit indhold en aftale om udførelse af et bestemt stykke arbejde til en fast pris. Der er ikke i kontrakten elementer, som kan føre til at anse den for andet end, hvad den også efter sin detaljerede regulering af forholdet umiddelbart fremtræder som, nemlig en underentreprisekontrakt mellem to selvstændige virksomheder. Der er således bestemmelser om Eurohomes økonomiske risiko og ansvar, herunder ansvar for arbejdets kvalitet og aflevering.

Eurohome er efter det oplyste en eksisterende, selvstændig virksomhed registreret i Litauen, ikke en skalkeskjul for VZ Snedker – der er ingen oplysninger om andet fællesskab mellem de to virksomheder end kontrakten om det pågældende arbejde. Efter det, der er oplyst under sagen, er der endvidere ikke grundlag for at antage andet, end at forholdet også er gennemført på grundlag af kontrakten, indtil Eurohome forlod pladsen.

Eurohome må i øvrigt efter det oplyste antages at have indgået kontrakten med henblik på aflønning af medarbejderne efter litauiske forhold og herefter – da virksomheden blev

overenskomstforpligtet og fandt ud af, hvad det indebar, nemlig at der så ikke var økonomisk fornuft for Eurohome i den aftalte entreprisesum – set sig nødsaget til at forlade arbejdet og Danmark. Dette forløb understøtter, at der er tale om en aftale mellem to selvstændige virksomheder i et reelt forretningsforhold.

Der foreligger ikke oplysninger, som giver tilstrækkeligt holdepunkt for at antage, at Eurohome under arbejdet på pladsen i 2020 ikke udøvede ledelsesretten ved udførelsen af arbejdet. Der er efter det oplyste heller ikke holdepunkter for at anse de litauiske tømreres arbejde på pladsen som udført i et lønmodtagerlignende ansættelsesforhold til VZ Snedker i lighed med de afgørelser om såkaldte ”arme og ben virksomheder”, som klager har påberåbt sig, bl.a. kendelse af 12. juli 2013 i faglig voldgiftssag FV2013.0058 og kendelse af 11. november 2013 i faglig voldgiftssag FV2013.0151, eller for at anse Eurohomes medarbejdere for indlejet arbejdskraft og Eurohome for et vikarbureau i lighed med kendelse af 3. december 2019 i faglig voldgift FV2019.0100.

Efter det anførte kan det ikke anses for godtgjort, at der i forholdet mellem VZ Snedker og Eurohome forelå en omgåelse af overenskomsten. Klager kan derfor ikke få medhold i den del af betalingspåstanden, som vedrører VZ Snedkers hævdede besparelse ved underbetaling af medarbejdere udsendt af Eurohome, dvs. at indklagede skal frifindes for 1.079.695,75 kr. af påstandsbeløbet på 2.388.535,96 kr.

6.4. Kontrakten vedrørende pladsen i Køge mellem VZ Snedker og Trenita svarer helt til kontrakten mellem VZ Snedker og Eurohome og må således efter sit indhold anses for en entreprisekontrakt mellem to selvstændige virksomheder.

Trenita er efter det oplyste ligesom Eurohome en eksisterende, selvstændig virksomhed registreret i Litauen. Det er dog oplyst, at Trenitas daværende direktør var mor til VZ Snedkers ejer og direktør, og at VZ Snedkers ejer og direktørs kæreste har repræsenteret Trenita på et 48-timers møde. Der kan imidlertid ikke alene på det grundlag fastslås identifikation af de to virksomheder, ej heller at Trenita blot er et skalkeskjul for VZ Snedker, jf. herved tilkendegivelse af 4. maj 2018 i faglig voldgift FV 2017.0180, 3F mod Dansk Byggeri for Stenklint A/S og Vestmur ApS. Kontraktforholdet mellem VZ Snedker og Trenita kan i øvrigt dårligt anses for etableret i det øjemed at omgå Bygningsoverenskomsten, eftersom Trenita efter ganske kort tid på pladsen meldte sig ind i DIO III og derved blev forpligtet af

Bygningsoverenskomsten. 3F har da også hidtil ageret, som om Trenita er en selvstændig virksomhed med underentreprisekontrakter på udførelse af arbejde under anvendelse af udstationerede medarbejdere under Trenitas ledelse, jf. de allerede truffne afgørelser vedrørende Trenita, kendelse af 23. februar 2022 i faglig voldgift 2021-1166 og kendelse af 29. december 2022 i faglig voldgift 2022-1108, begge mellem 3F og DIO III for Trenita.

Efter det anførte kan det ikke anses for godtgjort, at der i forholdet mellem VZ Snedker og Trenita foreligger en omgåelse af overenskomsten for så vidt angår arbejderne omfattet af sagen. Det, som klager i øvrigt har anført og fremlagt, giver ikke fornødent grundlag for et andet resultat.

Klager kan derfor heller ikke få medhold i den resterende del af betalingspåstanden.

Indklagede skal derfor frifindes.

Thi bestemmes:

VZ Snedker ApS, nu under konkurs, frifindes.

Hver part bærer egne omkostninger og halvdelen af udgiften til opmand.

Børge Dahl